

lök, de azért csak erőt veszek magamon, s már ott állok a trón előtt, fejemet lehajtom, s remegő szívvel várom az én áldásomat. Még azt is fel tudom idézni, milyen öröm fogott el, amikor meghallottam boldog sietésemet is visszafelé szüleimhez, a baráti, rokoni öleléseket, hogy büszkeség töltött el, nem akármi-lyen parancsot kaptam. Ó, jaj, csupán a feladatot, az áldást felejtettem el, akár-hogy vizsgálom elmémet, ott, ahol a feladatot sejteném, kínzó üresség tátong, szédülök, ha belenézek. Emlékszem még, hogy hamarosan útra kellett kelnem. Talán éppen a feladat miatt. Nem volt ez szomorú búcsú, mindenki büszkén és boldogan ölelt meg, s ez még fájóbb, mert nyilván bíztak bennem, hogy vala-mit, amiért csak én indulhatok el, senki más, majd teszek, hittek bennem! Ki tudja, merre jártam, hogyan, mikor tévesztettem utat, milyen gonosz erő térít-tett el, s feledtette el velem a parancsot, s hosszú időre még azt is, honnan jöttem! Egyszer csak itt voltam, mondhatom így, bár furcsán hangzik, amióta az eszemet tudom, s ezt hittem valóságnak, igazinak. Ha nincs az a különös este, s az a különös alak, még most is nyugodtan élem az életem, vagy amit annak hittem. Ám, most beláthatjátok, nem tehetek már úgy tovább, mintha mi sem történt volna. Ezek után minden itt töltött perc hiábavaló, elfecsérelt idő lesz számomra. Útrakelek, még mielőtt felkel a nap. Fogalmam sincs, merre kell mennem, de hiszem, hogy lesz, aki vagy ami vezessen. Meg kell találnom azt a helyet, ahol megtudom, milyen paranccsal jöttem én, vagy vissza kell találnom régi városomba. Amikor ezt olvassátok, én már messze járok. Hogyan is mondhattam volna el hamarabb, ezer szállal akartatok volna megkötözni! Talán hal-lotok még rólam, talán még látjuk egymást, nem tudom. Egyedül megyek, s nem viszek semmit, csak mérhetetlen vágyamat az igazságra, és a reményt.

Egyedül

Különös, pengő hangra ébredt, mint mikor egy húr elpattan, gondolta ma-gában, s mozdulatlanul kifelé hallgatózott. Lehet, hogy ezt is álmodtam, dön-tötte el kis idő múlva, s már inkább befelé figyelt, össze tudná-e szedni szét-szóródó álmképeit, de hiába.

Csupán egy kellemetlen, sajtó érzés maradt, egy kínzó hiány, amiről nem lehetett tudni, mi okozta, csak nőtt, terjedt, áradt szét a szobában, s a falakon is kiszivárgott, mint hatalmas, megfoghatatlan semmi indult, hogy körülölelje az egész földet, és szorításával a kétségbeesés könnyeit sajtolja ki belőle. Hány és hány hajnalt és estét töltött már így el, ágya, mint hajótörött tutajja hánykoló-dott ezen a tenger bizonytalanságon és félelmen, ami körülvette. Az évek, akár-csak a mesében, „három nap egy esztendő”, bizony a napok éveknek tündek, már három nap is, mint egy hosszú év, lassan száz éve is van már, hogy így hallgatózott, figyelt minden remény nélkül. Kezeit figyelte, úgy feküdtek sűp-pedón a dunyhán, mint havas földre fűrődni vágyó gyökerek, melyek valamely katasztrófa által ki lettek szaggatva helyükről. A szobában hideg volt, nagyon hideg, s ez lassan visszahozta őt a rémületből. Fel kellett kelni, tüzet gyújtani, merhetné-e ezt valaki másként is csinálni, a tűzgyújtás parancs, a legelső lépés, az élet jele. Ott kuporgott a kályha előtt, egyenletes fújásokkal élesztgette a fel-felbukkanó lángot, sűrű füst mardosta szemét, nedves volt a fa nagyon. Hir-

telen éles láng csapott ki a kályha ajtaján, majd hangos pattogás hallatszott. Ilyenkor kell elégedetten feltápáskodni, bezárni a kisajtót, s résnyre nyitni a szellőzőt, térülni, fordulni, vizet húzni, majd néhány vaskosabb hasábot hajítani a győztesen a kéménybe kívánczó merész lángok közé, s fáradt mosollyal körülnézni, mert teremtéssel kezdtük lám ezt a napot is, ahogy illik, lássunk most már a többi után. Belőle azonban mostanra kihullt a teremtő erőnek ez az ősi büszkesége, nem emlékezett rá, az öröme, mely régen mindig eltöltötte, valahányszor elvégezte ezt a szertartást. A kályha lassan érezhető meleget kezdett adni, de még a lehelet meglátszott, még jó volt fogni a forró bádögrét, lassan kortyolni a keserű teát, reggelre mindig csak ezt itta, nem keserűbb, mint az élet, mondogatta, ha megpróbálták lebeszélni róla. Amikor nagyjából felmelegedett, az előtte álló napra irányította gondolatait. Nem volt ez könnyű, már jó ideje érezte, milyen nehéz kordában tartani azt a sok mindent, ami fejében kavarg. Gyakran kapta magát rajta, hogy már megint nem a feladataival törődik. Bosszúsan csóválta ilyenkor fejét, komolyan haragudott, mintha egy másik személy lenne az oka mindennek, aki hívatlanul őbenne lakik, s olykor, s egyre többször helyette gondolkozik vagy cselekszik. Nem tudta, honnan került oda, megpróbálta megismerni, kifaggatni, de aztán rendre elfelejtette egészen a legközelebbi találkozásig. Ma azonban tisztán látta, mi mindent kell tennie, s örült ennek az alkalomnak. Rendet tenni, vizet húzni, felválni néhány rönköt, aztán kimenni az erdőre, sötétedés előtt visszaérni. Télen minden áldott nap ugyanezt a tervet hajtotta végre, s bár néha valamit kifelejtett, általában igyekezett egész napra elosztani a munkát. Nyáron persze más volt. Tavasszal is tudott már dolgozni a kertben, s még késő ősszel is adódott némi munka. A tél azonban nagyon megviselte. Az nem lehetett, hogy sokáig munka nélkül maradjon, létkérdés volt a munka, s nem a megélhetés, hanem az életben maradás miatt. Pénze több is volt, mint elég, ugyan, mire költhette volna? Félelmeit, s azt a sötétséget, mely egy idő óta tudatát kerülgette alattomosan, csupán munkával tarthatta távol. Mindenképpen meg kellett védenie magát attól a másik embertől, aki olykor uralkodott fölötte. Lassú, alig kivárható mozdulatokkal vetette be az ágyat, igyekezett elhallgattatni a belső hangot, a másik hangját, minek is teszed, nemsokára újból este lesz, s lefekszel, ki jár erre, aki miatt érdemes ezt egyáltalán. — Ha hallgatnék rá — dohogott magában —, már régen a föld alatt lennék. Motyogott, dűnnyögött, s közben nagyjából végzett a takarítással. Vizet húzott, összeütött magának egy kis ebédet, s el is telt a délelőtt. Ahogy múlt az idő, egyre nőtt benne valami jóleső izgalom, mint amikor első találkára készül az ember. Nem volt éhes, megszokásból evett pár falatot, aztán kiállt a ház elé. A nap sápadtan, árván hevert az égen, mint elfeledett fényes korong, amit csak úgy taláalomra hajítottak el, s nem keresték tovább. — Jöcskán elmúlt dél — ijedt meg —, favágásról már szó sem lehet — rázta meg magát, aztán a nagyobb nyomaték kedvéért hangosan is kimondta —, ma nem vágok fát — s úgy nézett körül, mintha ezt bárki is kétségbe akarná vonni, s jaj annak! A kályhát alaposan megtömte, kell majd a meleg, ha hazaér, hátizsákba tömkölte, amit előkészített, felöltözött, és elindult az erdő felé. A házat nem zárta be, ugyan, ki vinne el onnan bármit is, nehéz lett volna ott értéket találni. Olykor eszébe jutott, gyerekei milyen kétségbeesetten igyekeztek visszatartani. Néha még most is érvelt nekik gondolatban, pedig tudta, hogy hiába. — Az egy másik élet volt, értsétek meg — szokta mondani —, egy másik világ. Hogyan élhetnék hát még mindig benne? — Nyugtatta őket, mert jól látta rajtuk, mardossa a bűntudat mindnyájukat, mit is tettek rosszul, miért

ez a menekülés tőlük, ezt nem tudták megérteni. Lassan elérte a falu végét, innen már látszott az erdő sötét sávja, egyetlen kitaposott út vezetett odáig, az ő csizmája járta keményre. A gyerekek a befagyott patak jegén csúszkáltak. Mikor meglátták, abbahagytak minden mozgást, némán, szoborrá merevülve néztek, mintha kísértet vonalna el előttük. Már messze járt, mire utolérte a gyerekek hangja, egymás szavába elgyva kiabáltak, mit tudnak róla, hogy az ördögöt keresi, egy titkos tanyára hord élelmet egy rablónak, varázsolni jár, a zsákban áruhát cipel, s alkalmas időben felölti, s így jár az emberek között... Egyszer egy kisfiú mellé szegődött, lépteit hozzá igazította, minden nagyobb lépésnél szökkent egyet, s közben az arcát nézte. — Hová mész? — kérdezte, s ő már éppen válaszolni akart, amikor egy türelmetlen hang erőlesen visszahívta a gyereket. Nagyon megijedt ettől a hangtól, rettenetes volt érezni belőle, hogy veszélyt sejtnek körülötte, hogy nem lehet hitele egy séta erejéig sem az aggó szülőknél, hogy féltik tőle a gyerekeket, s fogalma sem volt arról, miként alakulhatott ki ez a helyzet akarata ellenére. — Mindig is szerettem a gyerekeket, talán, ha az unokáim itt lennének, s látnák ezek itt, hogy engem is szeret valaki, nyakamba ül, pénzért könyörög, ez más helyzet lenne. Úgy látszik, az embernek ilyen idős korára valahogy igazolnia kell eddigi létét, fel kell mutatnia legalább egy olyan értéket, mely általánosan elfogadott. Bosszankodott még egy darabig a gyerekek viselkedésén, de aztán figyelmét teljesen lekötötte az ösvény, ami előtte kanyargott. Hallgatta, hogy nyiszorog, csikorog a hó a talpa alatt, körös-körül csupa fehérség, fehérség és csend, nincs más, csak ez a nyiszorgás, semmihez sem hasonlítható érdes hang, favágók járnak így, vadászok vagy katonák, mind csupa céltudatos ember, csak előre, elszántan, bátran, fáradtságot, félelmet nem ismerve. Tetszett neki, hogy ő is ilyen járással jár, ha csak hallanám, semmi különbség — gondolta elégedetten. Már majdnem elérte az erdőt, amikor megtorpant, s szinte felkiáltott. Az úton egy véres toll hevert, körülötte még elszórtan néhány vércsepp a havon. A lábnyomok az erdő felé vezettek, látszott a havon a keskeny nyomvonal, ahol a madarat húzták végig. Róka — állapította meg szomorúan —, ej, hogy neked sincs jobb dolgod, mint madarakat fogdosni! — Még határozottabban ment tovább. — Vajon melyiket fogta meg, észreveszem-e, s egyáltalán, hogyan viselkednek most, hogy egy társuk elpusztult — töprengett, s fel-felnézett az égre, jönnek-e már, várják-e már, hogy szétszórja, amit hozott, ott lesznek-e a kicsik, s a nagyobbak mind, egy szomorú kivétellel? Húszan-harmincan lehetnek, még sohasem tudta összeszámolni, van közöttük egészen ritka, némelyiket akkor látta először, még a nevét sem ismerte. Könyvben volt kénytelen utánanézni, milyen madár telepedett le a többi közé. Tavaly télen más volt, főleg varjak, feketeterigók, cinegék eszegettek, csipegettek a hóban, nem volt közöttük sem a jégmadárpár, melyek, mint két kis ékszer, kiríttak a többi közül, s nem jött el a vörös vércse, amelyik sokáig csak tisztas távolból figyelte a társaságot, mint akinek kellemetlen lenne leereszkedni. Mindig vitt neki húsmaradékot, a tisztás szélére tette le, hátha onnan hajlandó lesz elvenni. A vércse azonban először mindig végignézte a nagy lakmározást, fejét ide-oda forgatta, rosszállásnak is vehette volna az ember, mintha csak azt mondta volna, micsoda pazarlás, micsoda falánkság, nem tetszik ez nekem. Csak akkor ereszkedett le méltóságteljesen a húshoz, amikor az öreg elmenőben volt. Ott állt a hús előtt, már elfogadta, eldöntötte, hogy az övé, de enni nem kezdett addig, míg a tekintet rászegződött. Büszkeség vagy szemérem, ezt sose tudta eldönteni, pedig sokat gondolkozott rajta. Ott voltak viszont tavaly a fenyőpintyek, ezek a szelíd, kedves madarak, sebesen szedeget-

ték a magokat, s néha odatorúlték kemény csőrüket a hóhoz, vagy narancssárga színben pompázó begyükhöz. Ezen a télen szinte napról napra változott a kép. Mintha valami nyugtalanság lett volna a levegőben, valami nagy mozgás és vonulás, kicsit megijesztette ez, rossz előérzete támadt tőle. Néhány perc múlva, mikor kosztosai már javában eszegettek, s lassan elmúlt a kezdeti izgalma, derű és békesség töltötte el. Boldog volt ettől a látványtól, amiről néhány éve nem is álmodhatott volna. Micsoda rettentő munkába, energiába telt, mire elérte azt, amit akart! Ha most kéne elkezdni, már nem bírná végigcsinálni, vélte nemegyszer. A madarak tőle néhány lépésnyire, s ha egy finom falat éppen a csizma orrára esett, hát félelem nélkül onnan is akármelyik elvette. Micsoda győzelem, gyakran sirdogált ettől az élménytől, száját harapdálva sírt befelé, mikor először fogadták el kinyújtott tenyeréből az ételt, olyan túláradó szeretetet érzett, hogy gyakran a szíve is megsajdult tőle. — Biztosan beszélnek rólam, valahogy csak megtudják rögtön az újonnan jöttek is, hogy nem kell félni, hisz nem tévóváznak egy pillanatig se, nem gyanakodnak. — Letérdelt hozzájuk, s kedvtelve nézegette őket, simogatta a tekintetével apró fejüket, ahogy szaporán le-föl mozgott, fúrge lábukat figyelte a hóban, ahogy udvariasan kitérnek egymás útjából, s beszélgetett velük. Elmondta, ami éppen az eszébe jutott, meg kérdezősködött. Hogy mi van a többiekkel, vajon melyik párja pusztult el, jönnek-e még vendégek északról, vagy már csak így telik el ez a tél. Pár lépésre egy varjú hallgatta szemlátomást figyelmesen. Valahányszor beszédbe kezdett, a varjú abbahagyta az evést, s hol egyik, hol másik szemével fürkészte. Az öreg csöppnyi együttérzést, sajnálkozást vélt rajta felfedezni, s jól értette ő a varjút, milyen nehéz helyzetben van szegény, hiába szólna, ő úgyszem értené. Úgy tűnt, a madarak lassan jóllaktak, néhányan már szedelőzködtek, mások még úgy megszokásból csipegették a magokat, szalonnát. Az öreg ölébe ejtette kezeit, a mozdulattól a varjú megugrott, és közelebb billegett. Ott állt most már szinte karnyújtásnyira tőle, s leste minden mozdulatát. — Ha kinyújtánám a kezem, talán megengedné, hogy végigsimítsam a fejét. Talán éppen erre vár ő is — gondolta —, elvégre magától jött közelebb hozzám. — De csak ült, s nem merte a mozdulatot, az egyetlent, amire régóta vágyott, nem merte megtenni. Nem kockáztathatta, hogy évek gyötrelmes munkája egy mozdulattal szétporladjon. Ült a sarkain, lábai elzsibbadtak, egyre kényelmetlenebbé vált minden, mégsem tudott mozdulni. A varjú okos nyugalommal figyelte. — Vajon, ki kit szelidít itt? — jutott eszébe, s elmosolyodott. — Na, menj — tápáskodott fel végül —, talán legközelebb többre megyünk. Leporolta magáról a havat, s a sűrűsödő szürkületben lassan elindult hazafelé. Hirtelen egy régi emlék jutott eszébe. Egyszer, karácsonykor, amikor ott álltak a fa körül, s a menyé így szólt, mindenki hangosan kívánjon valamit, az angyal most itt van, s hallja, de valami értelmeset ám — tette hozzá a tőle megszokott józansággal, hát akkor mindnyájan kívántak jó hangosan sorba valami értelmeset, de a végén az unokája lehúzta magához, és azt súgta neki: — én nem is azt kívántam ám igazából! — Hát mit, te kis bogár? — súgta ő vissza. — Azt — lehelte izgatottan —, azt, hogy szeressen meg engem egy kismadár! — Aztán kis ujjacskáját szája elé téve, örök hallgatásra intette. — Talán, ha most látna, de olyan meszsze van... furakodott be békéjébe a szomorú gondolat, nem hagyta azonban, hogy elhatalmasodjon. A tisztás széléről még egyszer visszanezített, de már csak a háta mögött növekvő sötétséget látta. Sietősre fogta lépteit, s gondolatok nélkül, csupán léptei zajára figyelve, megindult a falu felé.